

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ РОЗРАХУНКІВ ЗА МІЖНАРОДНІ ВАНТАЖНІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ (НА ПРИКЛАДІ КРАЇН СНД І БАЛТІЇ)

Розглядається актуальність скорочення термінів розрахунків за міжнародні вантажні перевезення, розробка пропозицій, спрямованих на скорочення термінів проведення розрахунків за вантажні перевезення і послуги, пов'язані з ними у міжнародному сполученні.

Рассматривается актуальность сокращения сроков расчетов за международные грузовые перевозки, разработка предложений, направленных на сокращение сроков проведения расчетов за грузовые перевозки и услуги, связанные с ними в международном сообщении.

The urgency of reduction of payment terms for international freight transportations, the development of offers aimed at reduction of terms of conducting payments for freight transportations and services related to them in international communication are considered in this paper.

Постановка проблеми

Для розвитку ринку міжнародних залізничних перевезень нагальною проблемою є необхідність скорочення термінів розрахунків за міжнародні вантажні перевезення, розробка пропозицій (технічних, технологічних та ін.), спрямованих на скорочення термінів проведення розрахунків за вантажні перевезення і послуги, пов'язані з ними у міжнародному сполученні, що забезпечує своєчасне визнання отриманих доходів і відображення витрат за фактично надані/отримані послуги [1].

У відповідності до діючої на сьогоднішній день нормативно-правової документації, що регламентує порядок здійснення розрахунків за вантажні перевезення та послуги, пов'язані з ними у міжнародному сполученні, суми доходів і витрат у бухгалтерському обліку відображаються в залізничних адміністраціях країн СНД і Балтії через два і більше місяців після виконання перевезення, як це передбачено Правилами комплексних розрахунків (ПКР) [5]. Такий порядок ведення обліку не забезпечує виконання вимог міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, відповідно до яких доходи і витрати повинні враховуватися в тому періоді, коли на них виникає право або зобов'язання.

Мета

Метою даної статті є розробка пропозицій щодо внесення доповнень і змін в ПКР [5] та іншу нормативну документацію, що регулює документообіг і порядок здійснення розрахунків за міжнародні вантажні перевезення з метою скорочення термінів проведення розрахунків і забезпечення своєчасного визнання отриманих доходів і відображення витрат за фактично надані/отримані послуги.

маніх доходів і відображення витрат за фактично надані/отримані послуги. Обґрунтування нових підходів щодо скорочення термінів розрахунків у даній сфері та зміни документообігу дасть можливість здійснювати облік доходів і витрат у відповідності з вимогами міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і фінансової звітності, а також дасть можливість створити ефективну систему повноцінного функціонування країн-учасниць Співдружності Незалежних Держав і країн Балтії на міжнародному ринку транспортних послуг.

Основний зміст роботи

Дослідивши нормативно-праву документацію, що регулює порядок проведення розрахунків за вантажні перевезення у міжнародному сполученні, нам вдалося описати діючу систему розрахунків та організаційну структуру документообігу щодо здійснення розрахунків за вантажні перевезення у міжнародному сполученні.

Алгоритм здійснення основного розрахунку за міжнародні вантажні перевезення між країнами СНД та Балтії полягає у наступному:

а) інформаційно-обчислювальний центр залізничної адміністрації (ІОЦ ЗА) вводить номерні списки передачі вагонів в/з «третьої» країни і складені пономерні списки коригувань інформації про передачу вагонів по міждержавних стикових пунктах і передає залізничним адміністраціям;

б) до 15 числа другого місяця, наступного за звітним:

- залізничній адміністрації-користувачу, окрім залізничних адміністрацій, що складають

розрахункові та зведені відомості самостійно, – основну розрахункову і зведену відомості за звітний місяць і платежі по вагонах, що мають завершений рейс в межах даної залізничної адміністрації;

- залізничній адміністрації-власниці – основну розрахункову і зведену відомості за звітний місяць, що містить кількість вагоно-діб і платежі по вагонах, що мають завершений рейс в межах кожної залізничної адміністрації-користувача.

До 15 числа кожного місяця:

- залізничній адміністрації-користувачу, окрім залізничних адміністрацій [1], що складають розрахункові і зведені відомості самостійно, – додаткову розрахункову і зведену відомості за звітний місяць, що містить кількість вагоно-діб і платежі, по вагонах, що мають завершений рейс в межах даної залізничної адміністрації з розподіленням за кожний звітний місяць, по яких залізничні адміністрації надали дані коригувань до цього терміну;

- залізничній адміністрації-власниці – додаткову розрахункову і зведену відомості за звітний місяць, що містить кількість вагоно-діб і платежі по вагонах, що мають завершений рейс в межах кожної залізничної адміністрації-користувача з розподіленням за кожний звітний місяць, за яким залізничні адміністрації надали узгоджені коригувальні номерні списки передачі вагонів до цього терміну;

- номерні списки вагонів, що мають рейс з порушенням послідовності передачі інформації і які підлягають перевірці.

Залізничні адміністрації, які самостійно складають розрахункові і зведені відомості за користування вагонами власності інших залізничних адміністрацій на своїй території, виключають час знаходження вагонів в «третіх» країнах, вводять узгоджені коригувальні номерні списки передачі вагонів по міждержавних стикових пунктах із суміжними залізничними адміністраціями і надають залізничним адміністраціям-власникам вагонів:

До 15 числа другого місяця, наступного за звітним – основну розрахункову і зведену відомості за звітний місяць, що містить кількість вагоно-діб і платежі по вагонах, що мають завершений рейс по своїй залізничній адміністрації;

До 15 числа кожного місяця:

- додаткову розрахункову і зведену відомості, що містить кількість вагоно-діб і платежі, з розподіленням за кожним звітним місяцем по вагонах, що мають завершений рейс по своїй

залізничній адміністрації, по яких надані до цього терміну узгоджені з суміжними залізничними адміністраціями коригувальні номерні списки про передачу вагонів за попередні звітні періоди.

На рис. 1 – 2 наведено схему формування розрахункових відомостей за користування вантажними вагонами і схему інформаційного обміну при формуванні розрахункових відомостей за користування вантажними вагонами.

Рис. 1. Схема формування розрахункових відомостей за користування вантажними вагонами

Щомісяця залізничними адміністраціями країн СНД та Балтії проводиться звірка інформації про передачу вагонів за звітний місяць. Відповідно до п. 4.9.1 [4] «Правил експлуатації, пономерного обліку і розрахунків за користування вантажними вагонами власності інших держав» до 11 числа місяця, наступного за звітним, інформаційно-обчислювальний центр залізничної адміністрації (ІОЦ ЗА) формує і передає кожній залізничній адміністрації файл «Загальні пономерні дані про вагони, які були прийняті і здані адміністрацією в звітному місяці».

Головний інформаційно-обчислювальний центр (ГІОЦ) залізничних адміністрацій порівнює отримані від ІОЦ ЗА дані з даними своїх інформаційних систем.

При повному збігу всіх даних по кожному вагону дані вважаються автоматично підтвердженими. При виникненні розбіжностей ГІОЦ залізничних адміністрацій готує файли коригувань для узгодження із сусідньою залізничною адміністрацією.

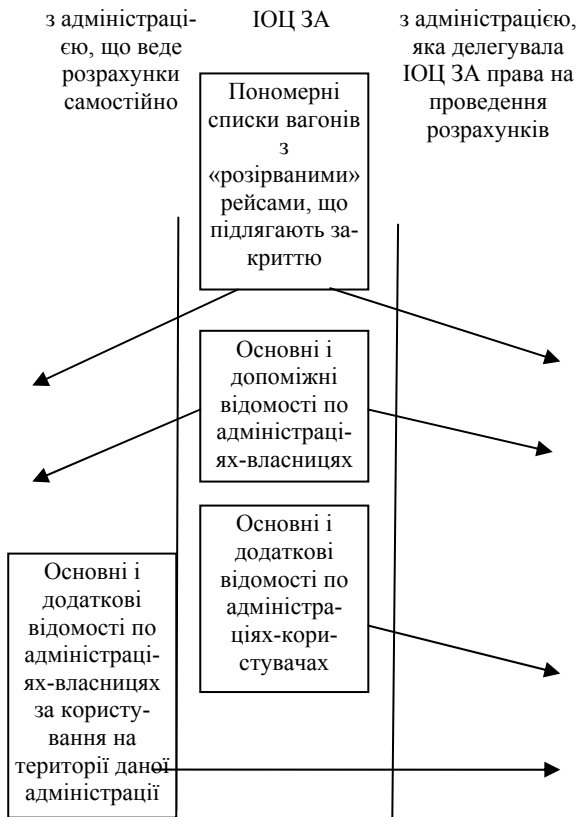

Рис.2. Схема інформаційного обміну при формуванні розрахункових відомостей за користування вантажними вагонами

Інформаційні центри сусідніх залізничних адміністрацій обмінюються файлами відкладених коригувань, які вимагають узгодження. Коригування розглядаються і узгоджуються або на рівні ГІОЦ (ІОЦ), або на рівні міждержавних стикових пунктів.

Відповідно до п.4.9.3 [4], ГІОЦ (ІОЦ) залізничних адміністрацій до 10 числа другого місяця, наступного за звітним, передає в ІОЦ ЗА файли відкладених коригувань разом з актами звірки з сусідніми залізничними адміністраціями.

Залізничні адміністрації, що складають розрахункові і зведені відомості за користування вагонами інших адміністрацій через ІОЦ ЗА, що мають кордони з «третіми» країнами, до 10 числа другого місяця, наступного за звітним, формують і передають на адресу ІОЦ ЗА номерні списки передачі вагонів в/з «третіми» країнами відповідно до Тимчасової технології підготовки

передачі даних від прикордонних залізничних адміністрацій в ІОЦ ЗА і до 10 числа другого місяця, наступного за звітним, номерні списки коригувань інформації про передачу вагонів в/з «третіми» країнами.

Існуючий порядок здійснення розрахунків за міжнародні вантажні перевезення між країнами СНД та Балтії призводить до несвоечасного визнання отриманих доходів і відображення витрат за фактично надані/отримані послуги, порушення вимог міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, відповідно до яких доходи і витрати повинні враховуватися в тому періоді, коли на них виникає право або зобов'язання. Тому, для вирішення даної проблеми, слід розглянути альтернативні варіанти щодо скорочення термінів розрахунків за користування вантажними вагонами.

Для розробки варіанту щодо скорочення термінів розрахунків за користування вантажними вагонами на 2 місяці нами проведені розрахунки, результати яких надані на рис. 3 (варіант 1).

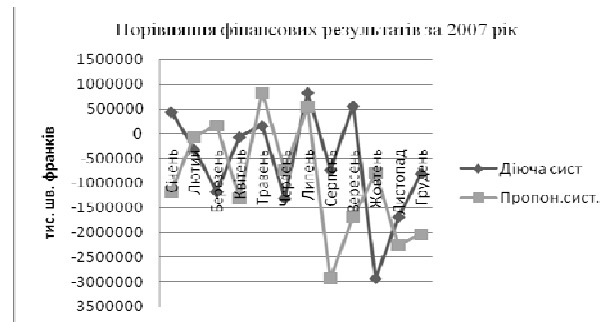

Рис. 3. Графічне зображення результатів порівняння фінансових результатів за діючою і пропонованою системами розрахунків за користування вантажними вагонами за 2007 календарний рік (1-й варіант)

Як бачимо, фінансові результати даної адміністрації при зміні (скороченні) термінів розрахунків на два місяці мають істотну відмінність.

Розглянемо другий варіант щодо скорочення термінів розрахунків за міжнародні вантажні перевезення.

Для розробки альтернативного варіанту щодо скорочення термінів розрахунків за користування вантажними вагонами на один місяць нами проведені розрахунки і на рис. 2 надані результати таких розрахунків.

Як бачимо на рис. 2, фінансові результати даної адміністрації при зміні (скороченні) термінів розрахунків на один місяць також мають істотну відмінність.

Отже, скорочення терміну розрахунків на два або один місяць істотно вплине на фінансові результати діяльності тієї або іншої адмініст-

рації у бік збільшення або у бік зменшення. Але наша мета – скорочення термінів розрахунків у відповідності з положеннями Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

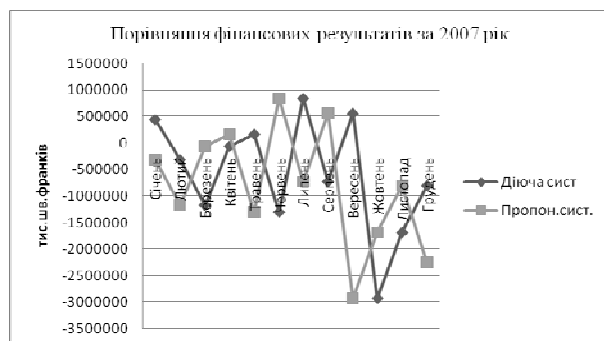

Рис. 4. Графічне зображення результатів порівняння фінансових результатів за діючою і пропонованою системами розрахунків за користування вантажними вагонами за 2007 календарний рік (2-й варіант)

Тому при ухваленні рішення про скорочення термінів розрахунків між країнами-учасницями Співдружності на один або два місяці визначальними чинниками повинні бути:

- приведення у відповідність з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку і звітності документообігу, що дозволяє здійснювати своєчасне визнання отриманих доходів і відображення витрат за фактично надані/отримані послуги; [3]

- зміни діючої нормативно-правової документації, що регламентує порядок проведення розрахунків за користування вантажними вагонами, а також послугами, пов'язаними з вантажними перевезеннями;

- зміна технології інформаційного обміну між країнами-учасницями Співдружності з приводу розрахунків за користування вантажними вагонами і послугами, пов'язаними зі скороченням терміну розрахунків за вантажні перевезення у міжнародному сполученні.

Отже, серед представлених варіантів більш ефективним є перший варіант, тобто скорочення строків розрахунків за міжнародні вантажні перевезення на два місяці.

Для впровадження в практику вищезазначеного варіанту слід внести до нормативно-правової документації наступні зміни:

В «Правила експлуатації, пономерного обліку і розрахунків за користування вантажними вагонами власності інших держав» [4], затверджені на нараді уповноважених представників залізничних адміністрацій 24 травня 1996 р. відповідно до рішення п'ятнадцятого засідання Ради залізничного транспорту від 5 квітня 1996 р. зі змінами і доповненнями – такі зміни:

- п. 3.24 викласти в такій редакції:

«залізничні адміністрації, залізничні переходи, що мають, з «третіми» країнами, щодня передають ІОЦ ЗА повідомлення 5311 або 2881. При передачі повідомлень дата і час узгодженого прийому (московський час) з вагонної відомості проставляється в полі дата і час узгодження ППВ, з урахуванням округлення проводиться відповідно до Договору ППВ або інших міжнародних договорів. Розрахунок платні за користування вантажними вагонами проводиться по даті й часу узгодженого прийому».

- п. 3.25 другий абзац викласти в такій редакції:

«ІОЦ ЗА щомісяця передає:

- для адміністрації-власниці узагальнені пономерні дані про передачу її вагонів з/в країн СНД, Латвії, Литви, Естонії і «третіх» країн:

- пономерні дані по вагонах з «розірваними рейсами» для розгляду і узгодження».

Термін надання ІОЦ ЗА номерних списків передачі вагонів по міждержавних стикових пунктах із сусідніми адміністраціями – в п. 4.9.1, п. 4.9.2 замінити слова «до 11 числа» на «до 4 числа»;

- п.4.9.3 викласти в редакції:

«ІОЦ ЗА на підставі даних, переданих залізничними адміністраціями протягом звітного місяця, складає і передає до 4 числа місяця, наступного за звітним:

- залізничній адміністрації-користувачу – основну розрахункову і зведену відомості за звітний місяць (додатки 1 – 3 до п. 4.9 [4]), що містить кількість вагоно-діб і платежі, по вагонах, що мають завершений рейс в межах даної залізничної адміністрації;

- залізничній адміністрації-власниці – основну розрахункову і зведену відомості за звітний місяць (додатки 1 – 3 до п. 4.9 [4]), що містить кількість вагоно-діб і платежі по вагонах, що мають завершений рейс в межах кожної залізничної адміністрації-користувача».

Висновки

Проведене дослідження діючої системи розрахунків за міжнародні вантажні перевезення між країнами СНД та Балтії показало, що існуючий алгоритм здійснення розрахунків призводить до несвоєчасного визнання отриманих доходів і відображення витрат за фактично надані/отримані послуги, що не відповідає вимогам міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, згідно яких доходи і витрати повинні враховуватися у тому періоді, коли на них виникає право або зобов'язання.

На основі проведеного аналізу можна стверджувати, що за умови приведення у відповідність з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку і звітності документообігу, зміни діючої нормативно-правової документації, зміни технології інформаційного обміну між країнами-учасницями Співдружності стосовно розрахунків за користування вантажними вагонами і послугами, пов'язаними з ними у міжнародному сполученні, дасть можливість створити ефективну систему для повноцінного функціонування країн-учасниць Співдружності Незалежних Держав і країн Балтії на міжнародному ринку транспортних послуг.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Бухгалтерський облік та звітність в Україні. Закони, постанови, інструкції, стандарти бухгалтерського обліку. Документація та інвентаризація [Текст] : зб. норм.-правових актів. – 2-е вид., доп. і перероб. – К.: Атіка, 2005. – 800 с.
2. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за Міжнародними стандартами [Текст] : практ. посібник. – К.: Мора, 2004. – 880 с.
3. Кодекс МСЗД 311. Оригінальна редакція. Фінансові відносини між підприємствами залізничного транспорту: основні положення і умови застосування [Текст]: 21-е видання, 01.01.07. – Пам'ятка діє з 1 січня 2007 р. для всіх членів Міжнародного союзу залізниць.
4. Правила експлуатації, пономерного обліку і розрахунків за користування вантажними вагонами власності інших держав [Текст] : затв. на нараді уповноважених представників залізничних адміністрацій 24.05.96 відповідно до рішення п'ятнадцятого засідання Ради із залізничного транспорту від 05.04.96. – К.: Мін-во трансп. та зв'язку України, 1996. – 215 с.
5. Правила комплексних розрахунків між залізничними адміністраціями держав-учасників Співдружності Незалежних Держав, Латвійської Республіки, Литовської Республіки, Естонської Республіки [Текст] : затв. на дванадцятому засіданні Ради із залізничного транспорту 10.12.94. – К.: Мін-во трансп. та зв'язку України, 1994. – 220 с.

Надійшла до редколегії 17.12.2008.